

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în Blaj.**Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.**

Solidaritate pravoslavă rusască.

Procesul rutenilor.

O seamă de oameni fanatici — și ruteanul știe să fie fanatic — se reîntorc la vatra părintească de prin fabricile americane, alții pribegesc cu ajutoare oculte pe la mânăstiri rusăști, și încep aici acasă la ei, ca la o poruncă mai înaltă, o propagandă periculoasă religioasă. Vorbesc de toate, câte le cred de bune pentru scopurile lor, de preoți maghiarizați, de popor sărăcit și aruncat pradă jidovimei nesățioase, de administrație model și mizerie fără păreche. Vorbesc mai ales de falsificarea credinței pravoslave, de limbă liturgică înstreținată, de organe, predici streine, de preoți rași, scurți la vorbă și boeri, cari nu au nici o legătură sufletească cu turma, după care trăiesc. Vorbesc de vechea slovă pravoslavă, care e tipărită în bătrânele cărți și pe care nu o mai cunoaște nime, deoarece nu o mai învață nime, nici în biserică, nici în școală, căci duhul nou tinde se distruge și limba și slova și cântarea veche rutenească. Și pe când acești încăpăținați oameni răscolesc o situație, în care cei puternici credeau, că s'a obicinuit de mult blândul rutean, se mai face în chip discret pomenirea de acea țară fericită dela Nord, unde credința veche, cu limba sonoră rutenească și ritul imaculat pravoslav, s'a păstrat în toată splendoarea. Unde trăește țarul, cel care veghiaza asupra tuturor credincioșilor, unde mai există o societate bogată, uriașă rusască, care vine întru ajutorul bietului rutean, scos acum și din casa lui Dumnezeu. Dovezile le pun pseudo-apostolii îndată în văzul tuturor și daniile mânăstirilor rusești le împart de pomană creștinilor întorși la pravoslavnicie. Cărți cu slove rute-

nești și în graiul lor se dau celor setoși de știință și mângăere și cu acele deodată incolțește în inima ruteanului nădejdea mântuirii sale, care îi va veni numai din atotputernicul imperiu, dela Neva. Scrierile redacțiilor, ale societăților religioase, culturale, excursiile bărbatilor de știință ruși, apoi întăresc în rătăcire mulțimea neștiutoare, care a apucat deja pe povârniș — și iat-o în toiu propaganda pravoslavă în nordul Ungariei.

Înzădar au mobilizat apoi guvernele din Budapesta tot aparatul oficial împotriva acestei ideologii, căci în fața măsurilor luate au văzut având împotriva îngrozitoarea solidaritate pravoslavă. Și în loc ca procesul din Sighetul Marmăției să fie azi o chestie internă a țării, îl vedem considerat de o chestie slavă per eminentiam.

Din Petersburg, din Moscova din diferite centre rusăști au venit la Sighet corespondenți ai ziarelor celor mai de seamă, cari prin scrisorile lor alarmează atotputernicul imperiu rusăsc, iar aici inspiră încredere și curaj celor, cari se cred martiri ai unei convingeri.

Ca un înger păzitor și deosebit purtător de grijă a mai sosit la fața locului, nechemat și nepoftit, și contele Bobrinsky, șeful societăților culturale rusăști; încunjurat de o strălucită suită, constătătoare din deputați și bărbați de litere, tot cu scopul latent, ca să întărească pe cel puțin credincios și se înalță pe cel căzut în pulbere, prin prezența lui atotputernică.

Presă din Viena și Budapesta este azi într-o penibilă perplexitate. Nime nu se mai poate subtrage dela senzația, că în fața unui act de iusticie, de o chestie internă ungară, s'a ridicat deodată societatea rusăscă, cu un aparat formidabil, stând într-o expectativă, care poate fi luată drept amenințare.

Și amestecul acesta nechemat al unor cercuri „neoficiale” rusăști în unele chestii ale monarhiei austro-ungare se repetează. Bobrinsky, care astăzi asistă ca „martor” în procesul rutenilor la Sighet, în anul expirat a fost expulzat din Austria pentru propagandă panrusască în Galiția și Bucovina. E cunoscut apoi, că reformele bisericești în România întârzie tot din cauza întrevinerii Rusiei, care își aroagă dreptul suprem de protectorat asupra tuturor pravoslavnicilor, căutând mereu ocaziunea de a se amesteca în afacerile interne ale statelor și marginindu-se deocamdată la chestii culturale și bisericești.

Procesul rutenilor din Nordul Ungariei este un simptom de gravitate. Oricum se va sfârși acest proces, interesul, ce l'a arătat Rusia neoficială „cauzei” va rămânea un clasic document de solidaritate pravoslavă rusască. Și acesta va fi un perpetuu momento pentru popoarele, cari stau icuite între marea slavică de nord și cea de sud.

Tratatul româno-maghiar.

După cum ni-se anunță din Budapesta comitetul național a fost convocat la ședință plenară la 13—14 Februarie n. la Budapesta. Comitetul va avea atunci ocaziune, ca să hotărască asupra rezultatelor obținute pe urma noilor consfătuiri, avute cu contele Tisza. Dintre arhierii români sunt în permanență la Budapesta PP. SS. LL. Dr. Demetriu Radu, Dr. Vasile Hossu, Dr. Valeriu T. Frențiu, Ioan Pap. Prezența înalților dignitari bisericești e reclamată de grava însemnătate a tratatelor, cari constituie un moment istoric în viața poporului românesc de sub coroana sf. Ștefan. Ziarele din Budapesta anunță, că delegația de trei a comitetului a avut în zilele aceste o lungă consfătuire cu contele Tisza și cu ministrul de culte Jankovich Béla.

Vineri înainte de amiază s'au întrunit membrii comitetului național aflători în Budapesta la P. S. episcopul Dr. Demetriu Radu în hotelul Continental, unda s'a discutat situația și s'au luat hotăriri însemnate.

Avem toată nădejdea, că nu se vor prea trăgăna tratativele și în curând vom fi lămurii asupra mersului acelor și a rezultatelor obținute. Publicul românesc a așteptat și până acum cu o paciință de fier și nu e în interesul cauzei ca să aștepte la infinit.

Procesul Rutenilor. Prin procesul uriaș intentat rutenilor schismatici s'a ajuns deocamdată la un rezultat surprinzător. Am accentuat cu altă ocaziune, că procurorul a chemat în judecată la Sighetul Marmăției pe toți acei ruteni, cari au avut vre-un rol oarecare deosebit în mișcarea prozelită din nordul Ungariei.

Procesul durează de săptămâni și în cursul lui s'a dovedit, că mișcarea s'a pornit din America și Rusia. Rutenii trecuți în America ori mergând în procesiune în Rusia, au ajuns pe încetul sub influința preoților pravoslavnic ruși, cari s'au folosit de sărăcia, neștiința și situația disperată a Rutenilor din Ungaria și au atras pe mulți la ortodoxie. Aceștia reințorși în patrie au luat lupta cu toată vehemența împotriva propriilor lor preoți. Pe aceștia i-au acuzat, că nu sunt preoți adevărați, ci funcționari ai statului, că au falsificat religia și ritul ortodox, au scos din școală limba rutenească și sunt apostoli ai unei culturi streine. S'a dovedit, că schismaticii au primit cărți și ajutoare dela mănăstiri și episcopi rusești, iar marea societate poporală rusească din Petersburg le-a promis și dat tot concursul ei pentru a eși birnitori din luptă. Șeful acestei societăți rusești, contele Vladimir Brobrinsky, deputat dietal și mare proprietar, a urmarit cu deosebit interes mișcarea rutenească și s'a interesat personal de singuraticii indivizi, cari au avut aci un rol mai de frunte. Implicat astfel contele rus în proces, a telegrafat prezidentului tribunalului din Sighet, că

voiește să fie ascultat și va da lămuririle necesare, ceea ce i-s'a încuviințat. Sosit în Sighet contele Brobrinsky a mărit și mai mult agitația ce se pornise în jurul acestui proces. Foile scriu pagini despre sosirea contelui și a suitei sale, constătătoare din câțiva deputați și jurnaliști, iar mărturisirea lui va atinge de bună seamă și coarde sensibile diplomatice. Sosirea contelui Brobrinsky înseamnă de bună seamă o nouă etapă în cursul procesului; iar pe cei improcesuați și pe ruteni peste tot li va întări în convingerea, că Rusia e protectoarea slavilor pravoslavnic ori unde ar fi aceia pe fața pământului. În chipul acesta considerând fazele noi ale procesului din Sighet presa ungurească se întreabă cu mare îngrijorare, nu era mai bine să fi rămas procesul?

Götterdämmerung. Agitația revoluționară, ce se pornise împotriva contelui Tisza și tratativelor cu românii, începe să se potolească într'un chip cum opinia publică ungurească nu a fost obișnuită. Agitația se pornise cu vehemență fără păreche. Presa jidovească și nemeșii scâpătați ai Ardealului și-au dat mâna pe tema aceasta. E natural, căci aceste două elemente au fost decenii dearândul favorizații tuturor guvernelor, iar prin împăciuirea românilor, și dacă nu s'ar ajunge la alt rezultat, cel puțin s'ar inaugura o epocă a cinstei și a muncii, pe care o reclamă de mult timpurile la noi în Ardeal. În felul acesta s'ar mai strânge haerile bugetului țării pentru ceice până aci au existat din milă și subvenții, nefăcând altceva decât agitând lumea împotriva primejdiei valahe. Presa serioasă și publicul cinstit maghiar a trebuit să vadă la urma urmelor, că alarma stridentă, trimbitată din Cluj și din redacția „Pești Hir-lap“-ului nu poate fi luată în serios.

Bărbații mai de seamă opoziționali încep a bate acum retragere, iar ca un document al vremii fixăm aci și adunarea de protestare a tinerimii universitare din Cluj, care s'a sfârșit cu un fiasco complet. Sala redutei, în care s'a ținut adunarea a fost goală. Faimosul Apáthi, care spunea, că această adunare va fi o manifestație grandioasă a maghiarimii ardeleno împotriva Românilor, a rămas adânc consternat de cele experiate și într'o surescitare sufletească explicabilă a adresat grave cuvinte colegilor săi absenți și societății ungurești inconștiente. De fapt nici noi nu ne putem explica, cum de societatea maghiară ardeleno a putut rămânea indiferentă, când e vorba de o primejdie uriașă, ca împăcarea română-ungurească?

Episcopia de Hajdudorogh și drepturile Românilor.

(Răspuns d-lui Eugen Szabó, membru al Casei magnaților din Budapesta.

De N. Iorga.

(Continuare și fine).

D-voastră nu sunteți, d-le membru al Inaltei Camere a magnaților din Budapesta și președinte al comitetului greco-catolicilor unguri — nu știu dacă nu cumva și d-voastră sunteți de această confesiune ori o patronați numai — propriu-zis un istoric. Permiteți deci unui istoric, care s'a silit totdeauna să nu deie cuvântul pasiunilor și care crede a fi ajuns acolo, a contrazice afirmarea d-voastră că au fost totdeauna Maghiari de rit grecesc cari s'au menținut prin trecerea secolilor, atunci când regii Ungariei ar fi dorit foarte mult să suprimă, chiar în mijlocul naționalităților, acel ferment de eresie — d-voastră veți găsi dovada acestora în sute

FOIȚA.

MALTA.

Amintiri dela congresul euharistic.

(Continuare)

Minunata rotundă cu decorațiunile sale splendide face o impresie covârșitoare. Durere însă că acustica ei este improprie pentru adunări de oare ce cuvântul este auzit încă odată ca un ecou puternic. La început m'a impresionat foarte neplăcut această ecou, apoi m'am obișnuit. Dacă oratorii ar fi avut voce mai tare, și ar fi vorbit mai animat, s'ar fi putut trece cu vederea peste acest neajuns. Astfel s'a întâmplat de exemplu la congresul de încheiere de Sâmbătă, când cardinalul de Sevilla a ținut o răpitoare alocuțiune de entusiasm și vigoare adevărat spanică.

După congresul general, rectorul colegiului Iesuiților ne-a condus în casa parohială din apropiere, pentru-ca să așteptăm acolo împrăștierea norodului. În camerele cu gust mobilate ale parohului, am petrecut o junătate de ceas foarte plăcut. Cardinalul Nava de Catania ne descrie primirea cordială pe cari i-au făcut-o locuitorii din Bir-

chirca, în biserica lor parohială cu ocazia slujbei sale pontificale de astăzi; simpaticul paroh din Musta a laudat râvna pe care au dovedit-o parohienii săi, cu ocazia primirii Sfântului Sacrament, și un canonic vorbea cu entuziasm despre înălțătorele solemnitate din Floriana, la care au primit sf. Împărtășanie douăsprezece mii de credincioși din Malta. Toți erau unanimi a recunoaște că congresul era pentru Malta nu numai o mare onoare, dar că va contribui mult a stimula viața religioasă a insulei.

Înainte ședinții de încheiere a congresului de Sâmbătă, observ că sunt oprit de a intra numai decât în rotundă de doi studenți, cari pretutindeni lucrau în modul cel mai prevenitor la menținerea ordinii și cari mă roagă să trec într'o casă particulară din apropiere, unde vor fi fotografiați în grup demnitarilor bisericești. Deși eu personal iubesc mult arta fotografică, nu sunt bucuros însă a-mi pune la dispoziția acestei proceduri propria mea persoană. Dar nu era chip de a rezista insistențelor studențești, și astfel mă văd trecut peste porțile vilei Grech, care din afară nu se deosebește de celelalte case din Musta. Când mă văd pe terasa umbrită de arbori a vilei, o parte a ilustrei societăți se îndreptează deja spre grădină, pentru a-și ocupa locul indicat de fotograf. Chiar dacă aș fi renunțat de a figura în acest grup, de altfel incomplet, totuși n'aș fi putut să mă lipsesc ne a arunca o privire

în această minunată grădină. Trec prin aleile formate de arbori umbroși ale căror trunchiuri sunt împodobite cu vițe de vie și ramuri încărcate cu trandafiri, după această urmează alte alei de portocali și lămâi, spre a ajunge la un drăguț pavilion împodobit cu plante cățătoare purtând flori albastre, apoi vin alte alei minunate umbrite de ghirlande naturale, urci câte-va trepte și te vezi încunjurat de stânci împodobite cu trandafirii, potrivite pentru așezarea unei balustrade de marmoră cu bogate decorațiuni; de aci printre arbori ajungi la straturi de legume și flori și pretutindeni ai o privire minunată spre palmieri și arbori speciali, cărora le dă podoabă și viață busturile, statuetele și alte decorațiuni plastice. În sfârșit după sute de icoane felurite, suntem pe o terasă așezată deasupra unui mare bazin rotund în a cărui apă viețuiesc diferite plante aquatice și înflorească nufări. Aci era așezat aparatul fotografic. Înainte apă, în fund flori și tufișuri, nu se putea alege loc mai bun pentru scopul proiectat. Ași dori eu să ieau aci o fotografie colorată a grupului bogat în culori și a naturii atât de împodobite, dar durere, aparatul meu fotografic s'a pierdut în drumul spre congres în Grecia pe dealul Soros de pe câmpul Marathonului.

4. Vechea capitală și Sf. Pavel.

Pentru Vineri ne-am hotărât a lua parte la marea slujbă pontificală din orașul Notabile

de măsuri pe care ei le-au luat, mai ales în secolul al XIV-lea — și că înființarea unei arhiepiscopii românești unite, care nu este decât continuarea episcopiei din secolul al XVIII-lea și a vechii organizații metropolitane, a putut să romanizeze mai mult de 100.000 de credincioși unguri în mai puțin de 60 de ani.

Dacă aceasta s'ar fi întâmplat, cu toate măsurile dlui Apponyi, pe care nu le cred de loc inspirate de grija soartei institutorilor și a preoților români, atunci ar trebui să desperăm de soarta națiunii maghiare. Dacă, susținută de Stat cu toate mijloacele sale, ea pierde 100.000 de oameni prin singura influență a episcopiei române unite, și într-o bucată de vreme care abia întrece jumătate de secol, apoi, cum împrejurările se vor schimba cu siguranță, și nu în avantajul operei de maghiarizare, se poate prevedea apropiatul sfârșit al națiunii maghiare, și l-aș regreta cu siguranță, pentru că eu fac parte dintre acei cari doresc ca toate națiile să trăiască și să se desvolte în limitele stricte ale drepturilor lor veșnice.

Nu este deci vorba de a mântui de ghiarele ascuțite ale unei romanisări învinsurate pe cei 100.000 de Maghiari, despre cari vorbiți, ci de tentativa, care s'ar putea judeca drept criminală din punct de vedere moral, și pe care îmi permit a o judeca pur și simplu desastroasă din punctul de vedere al adevăratelor interese de Stat ale d-voastră și al viitorului d-voastră național de a face Maghiari autentici din sâraccii țerani de prin părțile Sătmarului, cari nu doresc altceva decât a auzi odata pe săptămână, după șase zile de muncă grea, revelația divină și câteva cuvinte de predică în limba lor. Dacă vă îndoiiți de adevărul afirmării mele, îmi permit să vă trimet la declarațiile făcute de episcopul însuși pe care l-ați numit

d-voastră și de vicariul său, cari ziceau lămurit, în cursul ultimelor luni, că ei nu sunt acolo pentru ca să ajute cauza catolică, ci pentru ca să împiedece oarecare uneltiri politice în mijlocul unei populații pe care trebuie s'o câștige la maghiarism. Veți găsi cu ușurință, în polemicile recente, izvorul de unde am luat aceste lămuriri, al căror caracter de adevăr e deci incontestabil, fiindcă îmi inchipui că episcopul d-voastră știe pentru ce a fost trimes acolo. Dacă nu, ei bine, trebuie să-l desamăgiți: această misiune vă revine.

E adevărat că, în ultimele pagini ale broșurii mele, am vorbit de primejdia unei posibile revoluții române. Aceasta se întâmplă de obicei la sfârșitul repetatelor tăgăduieli ale dreptului. Ai noștri sunt de o cuminenie proverbială. Ca în ultimele alegeri de comitate, unde s'au lăsat înșelați și brutalizați până acolo încât au primit în toate părțile pe candidații Guvernului. În toată Țara Oltului, unde sunt aproape singuri, nu este nici un deputat pe care să nu-l fi luat din mâinile primarului, notarului și șefului lor, solgăbirăul. În Bănat preoții și institutorii împliniau funcțiunea de agenți electorali în serviciul Statului, care poate că nu avea dreptul de a fixa și de a impune candidaturi oficiale. Ei nu sunt deci amenințatori, veți recunoaște, dar, o repet, sunt momente în care în frica lupilor s'au văzut asaltul desperat al oilor. Istoria oferă exemple.

Eu aș regreta să asist la sângerosul spectacol pe care l-ar provoca aceasta: cineva se răsbună în măsura în care a suferit, căci și sentimentele umane se capitalizează și te găsești de odată proprietarul unei mari averi pe care nici n'ai fi bănuț-o vre-odată; dar eu vă asigur pe deplin că, dacă în această revoluție regretabilă ar fi opera d-voastră,

nu ar fi de loc și a noastră. Noi dorim, toți Românii, fără excepție, o alianță între popor și popor, cu Ungurii, cu o îndoită condiție: mai întâiu ca aceștia să fie Unguri, și, apoi, să fie la ei. Și nu voim adăuga mai mult.

Argumentația d-voastră ar părea că s'ar fi sfârșit, dar ea reîncepe pentru a învoca faptul că „individii cari se înscriu ca Maghiari pe foile de recensământ sunt Unguri”. A fi în adevăr cazul dacă ar putea să se înscrie ei înșii sau cel puțin dacă ar ști felul în care au fost înscriși și dacă ar avea mijloacele de a îndrepta ce nu li convine.

Și voiu isprăvi prin a vă ruga să binevoiiți a ceti cartea nemțească pe care am consacrat-o Istoriei Românilor, sau, dacă preferați, cartea franceză a d-lui Xenopol. Cum d-voastră sunteți catolic și apărați cu putere pe Papa, eu aș putea să adaog chiar cartea italiană pe care am consacrat-o aceluiași subiect. Sunt lucrări destul de obiective. Ele vor avea pentru d-voastră, d-le, avantajul cel mare de a vă împiedeca de a spune, în fața Europei, unde sunt oameni cari se ocupă de istorie, adevăruri istorice ca acelea că „Românii se credeau în secolul al XVII-lea în Transilvania Slavi”, că contractul de Unire a fost încheiat de alții decât represintanții serbilor români din Ungaria, că limba românească a devenit limbă „liturgică” un secol după Unirea Bisericilor, ceea ce ar însemna: 1800, atunci când toată lumea știe că întâiele traduceri ale Sfintei Scripturi în românește, în legătură cu husitismul d-voastră, sunt încă din 1400 și primele tipărituri, în relație cu Biserica, sunt din secolul al XVI-lea, că se întrebuintă curent românească în toate bisericile aparținând națiunii noastre, în secolul al XVII-lea și nu se întrebuintează decât românească

și am plecat din Colegiu la ora opt de dimineață. Drumul a fost plăcut și scopul lui era obiectul unei călduroase dorințe a noastre. Colo sus în vechea capitală a insulei ar fi viețuit neobositul apostol al ginților Sf. Pavel. Pe drum erau o mulțime de oameni și la Rabato, care este un fel de suburbie a orașului Notabile, cel împrejmuit de șanțuri și ziduri, ne aștepta deja mult popor pregătit pentru a ne primi. Vizitiul nostru cărmăște cu îndemănare trăsura și prin străzile curate și drăguțe ale cetății renumite odinioară ne conduce până la piața din fața catedralei. Aceasta era aproape goală și în sacristie eram noi cei dintâi. Dar aceasta n'a stricat nimica, căci am putut să vizităm marea biserică în toată tihna. În această Biserică purtătoarea tuturor tradițiilor din Malta — începând cu Sf. Pavel și până în ziua de astăzi — se ține acum congresul general al bisericii catolice. Astfel am putut să admirăm pe îndelete odăjdiiile vechi orânduite într-o sală împreună cu alte odoare bisericesti și a ne adânci în privirea frumoaselor picturi din sala capitulurilor strălucit decorată. Apoi am ieșit să ocupăm un loc în piața bisericii și privim cum se apropie mărețul cortegiu al noroadelor și al demnitarilor bisericești. Cardinalul Legat fu adus la catedrală în procesiune impresurat de cler, de societățile și asociațiunile din Notabile. Acestui cortegiu ne-am asociat și noi și am asistat în stalurile canonicilor la ser-

viciul divin care s'a săvârșit demn și solemn prin desfășurarea cea mai pompoasă cu putință a ceremoniilor și a muzicii.

După această serbare minunată din catedrala Sf. Pavel, cu toată îmbulzirea enormă a noroadelor am mai găsit la locul fixat de mai înainte pe principele Abate din Einsiedeln și Malteziarul Dr. Portelli. Acest domn cunoscut și apreciat de întreaga insulă a avut bunăvoința de a ne invita la vila sa din Rabato. Încet am pătruns prin mulțimea noroadelor și am urmat domnului doctor prin străzile înguste și-am găsit afară de raza centrală a orașului trăsura. Căi înaintau cu grăbire spre Rabato urcând ușor către cupola și vița din apropiere a amfiteatrului nostru. Vila împodobită cu patru turnuri crenelate, are o înfățișare foarte plăcută, având un caracter cavaleresc de Malta. Domnul Portelli a obținut prin cumpărare nu de mult acest punct minunat care este unul din cele mai înalte în insulă și și-a clădit o vilă după planurile și ideile sale proprii. Acest teren dovedește în modul cel mai evident că și pe această insulă stâncoasă se pot forma parcuri și grădini bogate, prin străduință. Înaintea clădirii a fost nivelat un teren destul de mare, plantat cu straturi de flori și arbori potriviți, totul fiind împrejmuit cu balustradă de piatră. În partea cea mai povârnișă și bogată în perspectivă găsim un frunziș împrejmuit de coloane svelte și pitorești. Celelalte părți ale terenului sunt încunjurate

cu ziduri. În acest singular și îngust loc vedem toate plantațiile cu putință, de flori, de arbori roditori de ornament. Desigur este o mare bucurie pentru grădinar când poate să arate domnului său că speța aceasta sau cealaltă s'a prins, sau când poate să-i ofere pârgha roadelor unui arbore sădit cu îngrijire de stăpânul său.

Eră fermecătoare priveliștea peste insulă din turnul principal al vilei; se văd așa zicând toate orașele și satele, toate castelele și cătunele precum și grădinile și câmpiile îmbelșugate împrejmuite cu ziduri ale insulei. Panorama mi-a plăcut așa de mult încât am dorit să-o privesc și din cupola Maicii Domnului, numită Virtu, situată în apropiere. Fără frică m'am urcat pe primejdioasa scară din afară până la statua Mântuitorului cu care a fost împodobită cupola acestei biserici, construită pe punctul cel mai înalt din Malta și care statuă a fost așezată aci ca amintire la începutul veacului al douzecilea. După ce ne-am coborât și în grotă adâncă a acestei interesante biserici, am mers împreună cu D-l Portelli la Rabato. Aci mai întâiu am vizitat prea frumoasa biserică a Dominicanilor, apoi am zăbovit mai mult timp la biserica Sf. Publiu, mai bine zis în grotle și catacombele de subteranul ei. Aceste cavele ar fi servit de locuințe pentru Sf. Pavel. Atâta e sigur și se vede din Faptele Apostelilor, că Sf. Pavel a petrecut trei luni în aceasta insulă, anume pe la sfârșitul anului 58. (Va urma.)

(Revista catolică).

R. Netzhammer.

Incepând cu a doua jumătate a acestui secol. Ceia ce a făcut Gheorghe Rákóczy I-in pentru desfășurarea acestei influențe nu înseamnă de loc „a arunca bazele limbii literare române prin traducerea Bibliei“, pentru simplul motiv că această Biblie și era tradusă. Orice istoric ungar vă va spune că scopul lui Rákóczy era cu totul altul: acela de a câștiga pe Români pentru calvinismul său.

D-voastră isprăviți cu propozițiunea, pe care recunosc că n'o pot prinde perfect, privitoare la reciprocitatea liturgică româno-maghiară. Dar este o reciprocitate pe care aș dori-o s'o văd prinsă de persoane de situația d-voastră, de inteligența și de cultura d-voastră: reciprocitatea justiției, care ar permite amânduror popoarelor, dintre care unul usează de toate eforturile sale contra celuilalt fără a-l putea opri definitiv în progresele sale, a reprezenta în regiunea noastră mijlocie între Occident și Orient aceea civilizație tolerantă și dreaptă care ar fi o binefacere pentru umanitate.

(Neamul românesc.)

Correspondențe.

Correspondență din țara Oltului.

Nu știu care e pricina de se scrie așa de puțin în ziar despre „Țara Oltului“. Unii vor crede, că nu e ce să se scrie, nici bine, nici rău despre ea. Rău nu, pentru că toate lucrurile merg strună; bine deasemenea nu, fiindcă Oltenii sunt foarte „modesți“ și nu vreau să-și trîmbițe în lumea largă faptele lor celea bune. Alții vor crede, că nu sunt

oameni inteligenți, cari să prindă condeii în mână și să mai publice câte ceva.

Dar tu, iubite cititorule, nu crede, că pricina puținelor vești, ce se scriu despre noi e de a se căuta în explicările de mai sus, ci adevărata cauză, după părerea mea, e de a se căuta în înghetul, ce a stăpânit și stăpânește și acum inimile intelectualilor români din „Țara Oltului“.

Dovezi, cari să întărească cele spuse, avem destule. E' cunoscută doar publice vestea, că Oltenii sunt făloși și știu face numai gură, ispravă însă cam puțină. Și-apoi de unde nu-i foc, nu iese nici fum; astfel, dacă n'ar fi nimic adevărat în tot lucrul acesta, nici nu s'ar fi lătit vestea de mai sus. Având înaintea ochilor însușirea aceasta „aleasă“ a Oltenilor ușor își poate explica oricine tăcerea peștelui, ce s'a așezat peste „Țara Oltului“. Așa de puține lucruri, poate nici despre haidutul Bihor, sau despre îndepărtatul Maramurăș nu se scriu.

Să nu zică cineva, că e lucru urât a trimite vești în lumea largă despre ținutul în care te afli, doar slujba ziarelor noastre e să țină în curent publicul mare cu tot ce se petrece în satele și orașele noastre. Astfel stând lucrul într'adevăr, că trebuie să te miri pentru ce se scrie așa de puțin despre Olteni în ziarele politice, pentru că foaia „Olteanul“ nu se poate ocupa cu astfel de lucruri și afară de aceea ziarul acesta e capătă de multeori un caracter prea întins sau universal, deși numele îl prezintă ca foaie locală.

Așadară nu se scrie, pentru că nu e ce să se scrie, și cine să scrie. Nu poți scrie nimic despre activitatea intelectualilor din Făgăraș, pentru că nu este; cel mult dacă poți aminti ceva despre vrajba și neînțelegerea dintre ei, care a devenit cam proverbială. Și dacă cei dela oraș nu fac nimic,

ce să zici de cărturarii dela sate, de mulțimea popilor și a dascălilor, pe cari crezi, că i-a înghițit pământul, de nu dau nici un semn de viață?

Că nu e cine să scrie e un fapt, pentru că ceice ar putea pune pe hârtie astfel de lucruri sau nu-și pierd vremea cu astfel de „nimicuri“ sau chiar „prostii“; căci unora ca acestora le mai plac „petrekerile“ și „chefurile“ nesfârșite, sau sunt prea ocupați de grijile lumii acesteia, oii în fine sunt foarte pesimiști încât nu cred în o îndreptare a stărilor slabe dela noi.

*

Asociațiunea doarme... tot din pricina, că domnii din Făgăraș nu se știu înțelege. Unii sunt cu mult mai vanitoși, decât să nu râvnoasă după cutare post pe care îl socotesc numai de „onoare“, nu și de „muncă“. Din pricina micimii de suflete și mărimii de patimi a unor intelectuali, în toamnă s'a desființat despărțământul și desființat e până în ziua de azi. Iar fiindcă simplul gregar nu poate face nimic fără conducătorul său, de aceea nu se îndeplinește nici o muncă culturală. Am zis, că „simplul gregar nu poate face nimic fără conducătorul său“, pentru că ceice vânează după glorie se uită cu ochi răi la unul, care ar vrea să contribuie și el cu ceva la luminarea și deșteptarea popoului, și apoi i-o pun în față să nu se sfătoșească sau îl omoară cu indiferentismul.

Cum s'ar putea desvolta pe viitor o activitate mai intensivă din partea despărțământului? Eu cred, că dacă în comitetul dela conducere s'ar alege și intelectuali dela sate, de cari avem destui mai ales în rândurile preoțimii, atunci s'ar putea nădăjdi mai multă dragoste de muncă. Dar așa, că sunt numai advocați și funcționari din centru, cari nici în ale neamului nu-și știu înfrâna patimile, cu așa oameni să se tot

Răspuns

Scumpului amic

Ciuvic

cioplitor de rime'n

Blaj.

N-am venit amice dragă! — Și mai așteptat cumplit —
Dar, iubite, dela mine ai pretins prea mult curaj.
Ai uitat, scriind, cu totul gerul ăst afurisit,
Și-ai uitat, precum se vede, sub al inspirării toi
Modul de călătorie cum se face pe la noi:
Depărtare pân'la gară șapte poște — ce socoți —
Cizme nu-s, caii mărtoage, iar zăpada patru coți...
Treci apoi prin minte-ți, frate, multele sălbăticuini
Scormonite'n vremuri d'aste din culcuș, din vâgăuni,
Ghara lor și ochii pestriți... (las pe ochiul tău de artist
Celalalt decor să l umpli — plane tu ca futurist!)
...Ei, acum pe-așa fuiaguri să pornești în cap de iarnă
Ești tu sigur, că de seară trebuie să-ți mai aștearnă?
Iar, la gândul ăsta crâncen, să te-arăți cât de fervent,
Se topește, ca lumina, cel mai țapăn argument...
Așa dar motive grave m-au oprit dela picnic —
Măsură-le bine numai, toate, scumpul meu Ciuvic!..
Iar, de-i chiar cu scaun vorba, trebuie să mai notez
Că noi rusticii de facto — fie zis în parantez —
Ne lovim și d'alte multe: scrupuli, dubii și ispite
Cari ades ne cășunează greutăți ne'nchipuite.
...Dar să nu mai stric hârtia într'un silogism uscat:
Dup'atâtea argumente, cred, că ești capacitat.

*

Ca revanșă pentru jertfă-ți de-a mă pune în curent
Și pe mine, despre toate — prin energicu-ți talent, —

Îți comunic o iconă ce-am văzut-o chiar în seara
Când te-ai pregătit de picnic și ți-ai instrunit ghitară:
Te-am văzut, iubite, par-că cum erai gătit cu totul,
Pipăit din tălpi în creștet: buza, pantalonii, cotul...
Ți-ai vârît papucii galbeni în galoșii trași cu glantz —
Îți ședea așa de splendid stramoșescul „Josef Frantz“,
Parapleul subsuoară — și-ai plecat.

— În sala plină

De Gioconde, șatri, carne, vin, rachiu, bere, lumină,
Ai rămas pe-o clipă doară uluit — ș'ai prins apoi
Să privești cu deamănuntul sutele de lucruri noi...
Cum spui însuți în scrisoare — mii de privitori veneau
Ca pe străzi galanterate unii pe-alții se 'mpingeau —
Te-a atins un Domn cu piscul unei respectabili burte
Bucuros apoi îți zise: „A, poetul nost' de curte!“
Dar tu n'ai băgat de seamă... admirai lichiorul, rumul,
Ceaiul iaponez, cafeaua cum își poartă'n jur parfumul...
Ce-admirabil prajitura se resfață de pe disc —
Și-au pornit să-ți cadă lacrimi... (zice-ar cine-va din plisc!)

*

Iar acum scrisoarea-ți scumpă înc'odat'o recitesc:
Ce frumoasă-i, câtă slovă.. sincer spun că-ți mulțumesc
Și-mi regret amar absența... (doar puțin îmi pari ridicol
Când socoți c'a fost la mijloc pe la pungă vre-un pericol!)
De încheiere și-așa Muza-ți cam sălbatică se pare...
Ce vrei? poate să te lase pentru câți-va iambi păgâni
Știi cum a lăsat pe vremuri Sfântul Pavel pe Români!..
— Altcum despre lucrul ăsta, pentru tine, caz fatal
Posta proximă sosește c'o scrisoare 'n special,
Pân'atunci cu-amoare, sincer prietin te sărută,
Valea seacă, în cap de iarnă, domnul Hanibal Cucută.

reînființeze despărțământul, tot nu se va presta munca, ce suntem îndrept s'o așteptăm dela conducătorii despărțământului.

În sensul acesta ar trebui să se miște și grosul intelectualilor dela sate, între cari încă sunt bărbați însuflețiți și dornici de muncă, ca așa să nu se lase toată sarcina cultivării și luminării poporului, numai în spatele unora, cari și altminterlea sunt destul de ocupați cu alte lucruri, mai ales politice.

O porneală bună înseamnă munca ce-o îndeplinește în tăcere șeful preoților uniți. Acest bărbat, cunosător al multelor și feluritelor datorințe, ce le are ca vicar al Făgărașului își dă silința ca cu orice prilej să-și îndemne credincioșii și mai ales preoții săi la un mod de viață mai creștinesc, mai spiritual, convins fiind, că făclia culturii și a deșteptării naționale o poartă numai aceia cu adevărată bărbăție, căci sunt pătrunși până'n adâncul sufletului de învățăturile lui Hristos.

Sinodul din toamna aceasta întărește ceea ce afirmate. În acesta pe lângă îndemnuri stăruitoare față de preoțime, ca să fie mai trează, mai activă și a vorbit și de acoperirea cheltuelilor ayute, cu cumpărarea casei vicariale, și nu puțin interes s'arătat și față de chestia de a se ridica o biserică frumoasă, în orașul Făgăraș fost cândva scaun vlădicesc pentru episcopii uniți.

Încheierea corespondenței de față nu poate fi alta mai potrivită, decât exprimarea dorinții, ca să aducă Dumnezeu și pe la noi un vânt mai căldicel, care să ne desmorțască sufletele, cari abia vara la arșița soarelui se mai desmetecesc puțin, dar și atunci numai de tot trecător. *Corresp.*

Reviste.

Moștenitorul Greciei la București. Principele George, moștenitorul tronului grecesc, de câteva zile e oaspele familiei regale române. La sosirea în București la gara de Nord a fost întâmpinat de principele Ferdinand, însoțit de dnii ministri, mai muți membrii ai corpului diplomatic, autoritățile Capitalei și mai mulți ofițeri superiori. La coborîrea din primul vagon al trenului a fost primit de principele Ferdinand, cu care s'a îmbrățișat. După recomandările obișnuite, într'o trăsură de gală, principele George a luat loc lângă principele Ferdinand și și-au continuat calea spre palat, în ovațiile mulțimii, care staționa pe străzi.

La ora 1 a avut loc la palat un dejun intim, la care au luat parte regele, regina și principii. După amiază au făcut vizite Mitropolitului primat și mai multor ministri, apoi însoțit de aghiotantul său și de colonelul Petala, a vizitat parcul Carol, palatul artelor și muzeul geologic dela Șosea.

Seara la ora 8 și jumătate s'a

dat un banchet la Palat în onoarea moștenitorului Greciei. La acest Banchet afară de membrii familiei regale și princiare au participat 40 persoane. La șampanie M. Sa Regele Carol a pronunțat un discurs, din care reținem următoarele:

„Vizita A. V. Regale mi-a produs o vie satisfacție cu atât mai mare cu cât observ prin ea o confirmare a relațiilor cordiale dintre cele două popoare.

Aceste raporturi îmi sunt foarte prețioase de oarece au fost cimentate printr'o acțiune comună, care a contribuit să restabilească pacea și să asigureze echilibrul balcanic.

Am ferma convingere, că acest fapt istoric, va contribui a strânge tot mai mult legăturile noastre de amicitie și a deschide o eră nouă de calm și de prosperitate pentru Statele noastre.

Moștenitorul Greciei a răspuns la toastul regal cu următoarele cuvinte:

„Să-mi permită Majestatea Voastră să-I exprim toată gratitudinea mea, pentru primirea atât de cordială cu care M. V. m'a întâmpinat, și pentru binevoitoarele cuvinte pe care le-a pronunțat.

Îmi voi face o datorie de a transmite augustului meu tată, aceste probe de simpatie, care sunt o dovadă prețioasă, a relațiilor de cordialitate, care există între nobila națiune Română și poporul Elen, ca și între glorioasa dinastie a M. Voastre și a noastră.

Rezultatele dobândite prin intervenirea României și tratatul dela București, au făcut să se realizeze mai bine comunitatea de interese dintre amândouă țările noastre. Ele vor contribui a strânge tot mai mult în viitor și a face tot mai întinse, raporturile cordiale, care le unesc astăzi pentru prosperitatea și fericirea ambelor popoare.

Trăiască M. Voastră, Trăiască M. S. Regina, Trăiască AA. LL. Principii Moștenitori și augusta Lor familie“.

După terminarea acestor două discursuri, muzica a intonat imnurile respective, român și grec.

Înainte de a se termina masa, M. S. Regele, ridicându-și paharul către plenipotențiarul Greciei dl Pampandiapol, spune:

„Beau pentru prosperitatea și grandoarea Greciei!“ la care cuvinte ministrul Greciei înclinându-se mulțami emoționat.

Banchetul a luat sfârșit la ora 10, după care cea mai mare parte din comeseși s'au dus la teatru.

Diverse.

Rugăm pe Stimații abonenti, să binevoiască a-și renoi abonamentele și cei ce sunt în restanță cu abonamentele pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se poate susține fără abonamente plătite înainte.
Red. și Administrația.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserica parohială din loc s'a procurat un chivot în preț de 167 cor. Pregătit din argint de china, e provăzută cu două cruci în email aurite, de toată frumusețea, fiind o pozoabă aleasă a casei lui Dumnezeu. Prețul acestui preafrumos dar a fost achitat prin o colectă caritativă la care au binevoit a răspunde următoarele dame și domni: *Rozalia A. Coltor, Maria V. Suciu, Livia A. Domga, Elena D. Trifan, Leontina Dr. Bațiu, Zenovia P. Suciu, Veturia V. Suciu, Cornelia V. Moldovan, Dr. Alexandru Nicolescu și Dr. Ioan Coltor.* Tot pentru aceasta s. biserică a dăruit dsoara *Otilia Negruț* o perinută pe s. altar lucrată de dânsa, prinsă în frumoase motive naționale, iar icoanele de pe iconostas (4) li a obdus cu învălitoare de dantelă. Alte daruri au făcut doamnele: *Amalia I. Moldovan* un stichar alb, *Elena I. Rusu* 2 perdele de culoare albastră la ușile laterali ale s. altar, *Iuliana V. Barna* a îmbrăcat masa s. altar cu 2 fețe de mssă de culoare albă și jur împrejur de culoare albastră, și doamna *Elena Tr. Novac* asemenea masa proscomediei.

Marinimoșilor dăruitori le aduce mulțumită
Curatorul bisericesc.

Convocare. On. membri ai despărțământului M.-Ludoș al Asociațiunii precum și toți sprijinitorii culturii poporului român de pe acest teritor, sunt convocați la adunarea cercuală a despărțământului, care se va ținea Marți la 24 l. c. n. 2 ore p. m. în școala conf. gr.-cat. din comuna M.-Ludoș, pentru a efectui conform dispozițiilor statutare alegerea directorului despărțământului și a comitetului cercual, precum și a stabili programul de muncă pe restul anului curent. Ludoșul de Murăș, la 3 Februarie n. 1914. *Ioan Boeriu*, director al despărț. M.-Ludoș. *Andrei Badiu*, secretar.

Aviz. „Atragem atenția On. domni preoți asupra bogatului magazin de artă bisericească a lui *Ladislau Gherman*, Wien, *Mariahilferstrasse 96*, unde se află de vânzare cu prețuri moderate tot felul de ornate și vase sacre (potire, cruci, eadelnițe etc.).

(1) 3—10

Chinetofonul în Lugoj. Între centrele românești, Lugojul are ocazia de a vedea cea mai mare invențiune a veacului, *Chinetofonul* lui *Editon*. Icoanele pe lângă aceea că se vor mișca, vor vorbi și vor cânta din instrumente. Spetacolul e anunțat pe 11 și 12 Februarie a. c.

Sirolin
„Roche“

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație

In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloza copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

III. Protopopiatul Coseului.

Cu parohia, ce urmează: Bârsana intrăm și în un nou protopopiat, cel al Coseului. Acest district se amintește în 1698. S'au ținut de el parohiile de pe valea Coseului și a Marei, anume: Budești, Sârbi, Călinești, Cornești, Fenești, Văleni, Bârsana, Nănești, Oncești, Valea porcului, Vad, Berbești, Giulești, Satsugatag, Hărniciești, Hoteni, Desești, Breb și Crăcești. (Tit Bud, o. c. p. 12). Năneștii se țin azi de protopopiatul Izei, iar parohiile de pe apa Marei constituie protopopiatul Marei.

Despre protopopii, ce s'au perândat Rs. Tit Bud spune în Date istorice: «In anul 1690 Episcopul Stoica ținând sinod în Budești, protocolul sinodului îl subscrie și protopopul Ștefan, însă nu-i însemnat, că unde a locuit. E probabil, că a fost paroh în Budești deodată și protopopul Coseului». Sinodul s'a ținut pentru a lua poziție contr Unirei.

«Dela 1778—1823 Teodor Rednic paroh în Giulești. Intr'o matriculă a Giuleștilor scrisă în limba latină și română cu litere cirile se află însemnate următoarele:

«In anul 1778 în luna lui Aprilie 15 zile adevă în joia mare sta Preoția mea de Ecellenția Sa Episcopul Bacsinsky Andreiu în orașul Muncaciului». — Episcopul Bacsinsky și-a străpus scaunul episcopesc dela mănăstirea Muncaciului (muntele Csernek) la Ungvár, dar așa se vede, că și după aceea a hirotonit preoți în aceea mănăstire.

«Dela 1823—1827 protopop surogat a lui Todor Rednic a fost Basiliu Rednic, paroh în Sat-Șugatag. Așa se vede, că în restimp de una sută de ani districtul Coseului l'au administrat parohii din Giulești din familia Redniceană, adevă moșul, fiul și nepotul»...

«Rednicenii aceștia ici coale în matricula cea veche din 1775 se scriu și Pop, astfel prota Andreiu (1748) se scrie și Pop Rednic. Altum este știut, cumcă familia Pop din Giulești este de o viță cu familia Redniceană. Matricula latinească a lui Andreiu Pop Rednic cu subscriere de protopresbiter este scrisă până la 1762.

«Dela 1827 Maiu 1 protopop Baziliu Mihályi, paroh în Sat-Șugatag. In 1832 s'a strămutat la Giulești, unde a repausat în 1834... Dela 1835—1865 Filip Opriș, paroh în Cănești... Dela 1865 până la 27 Aprilie 1867 Ștefan Opriș, paroh în Ocnașugatag. In 1867 timp scurt Petru Opriș paroh în Berbești.

«Dela 7 Maiu 1867 până la 1887 Mihail Kókényesdy paroh în Bârsana, de-odată vicar al Maramureșului. — Dela 1887—1901 oficiul protopopesc l'a condus Baziliu Gyenge, paroh în Călinești... De origine din săcuime în Transilvania, — familia săcuiască romanizată».

Dela 1902 oficiul protopopesc îl conduce Ștefan Anderko, paroh în Oncești¹⁾. Topica e a opului citat.

Sub conducerea protopopului Coseului se află azi parohiile: Bârsana, Văleni, Oncești, Ferești cu filia Cornești, Călinești, Sirdi, Budești, Ocna-Șugatag cu filia

¹⁾ Tit Bud: Date istorice pag. 13—14.

Hoteni. Nu se vizitează însă toate parohiile din acest tract în ordine, ci după posibilitate, intercalându-se și parohii din tractul Marei ba și Năneștii din tractul Izei.

Dela Slătioara plecăm lăsând poporul harnic spre

Bârsana—Barczánfalva.

Judecata poporului despre domnii români.

La podul dela Strimtură, dela care se ramifică 3 drumuri spre Strimtură, Slătioara, Bârsana așteptau vre-o 40 călăreți și o deputație de inteligenți în frunte cu protopopul Ștefan Anderco și protopretorele Gavril Mihályi. Vorbiri nu se țin. Trecând dela pod în stânga câteva sute de metri în strimtură terenul începe a se deschide. Facem un semicerc în Stânga pe lângă Iza, încunjurând apoi un deluț dăm în dreapta.

Protopopul Anderco spune cât de religios e fijuratul Mihályi, cum se interesează de năcazurile poporului și afacerile bisericesti. Dela preoți așteaptă să se intereseze și de afacerile comunale, să supravegheze pe notari etc.

Spune apoi, că în Maramurăș e greu (P) a deștepta poporul la naționalism, căci acolo n'a fost poporul schingiuit de domni, cum a fost în Ardeal, unde acum caută refugiu, se alipesc de conducători. Ia Maramurăș au fost boeri și fac deosebire numai între domni și Români. Domni sunt și Ungurii și Românii și Evreii nădrăgari. Românii, boerii sunt nația. — Și în Glod făcuse, — cum amintisem, — un țaran observarea, că nu port ca portul boeresc înțelegâng cel românesc. — Explicarea păr. protopop despre nereușita mișcării naționaliste nu pare totuș motivată. Alt motiv psihologic vor fi având boerii și țararii maramureșeni, că pe inteligenții români îi pun în o clasă cu Maghiarii și Evreii.

Cu gândul la îndreptățirea observării psihologice a țaranului maramureșan abia observăm, că ne apropiem de satul așezat sub un deal mare acoperit cu brazi, care deal se sfârsește în mai multe coline. Pe una din aceste coline în mijlocul satului spre dreapta se ridică o biserică frumoasă de piatră, pe care poziția o face și mai frumoasă. Aproape de biserică e poartă triumfală cu cruci de frunze, fără steaguri. Vorbire nu se ține. La ușa cimiterului dela biserică un curator cetește românește o vorbire, în care amintește de pizma, răutatea, ce stăpânește mai bine de 1/4 veac.

La biserică suim cu procesie pe o serpentină lungă. In ușa bisericii ne întâmpină iarăș, acum a 3-a oară, vicarul Tit Bud, cu preotul local Andreas Kováts, cumnatul său și ginerele acestuia Mihail Hotea. Se cetește paraclisul Preacuratei. — Popor a fost mult de față. Fisionomii destul de simpatice, dar se vede mai mult munca și năcazul decât pe ceiațați din văi mai ascunse.

6 Iulie — Duminecă.

Consacrarea bisericii.

Desi n'a fost luată în program, se face consacrarea bisericii zidită sub fostul paroh Mihail Kókényesdy la 1881. Sub el s'a zidit, peste drum, și casa parohială spațioasă și comoadă. Mai târziu a fost vicar.

Popor foarte mult la biserică. Pare mai curat și mai simpatice ca în ziua precedentă. După Evanghelie predică Rs. Domide, purcezând din textul: «Nine nu poate servi la doi domni, lui Dumnezeu și Mamonului... Căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celealalte se vor adauge vouă». Mtt. 6, 24. 33. Accentuiază dragostea de limbă, lege, neam și patrie.

(Va urma).

F. X. Wetzel.

Calea spre fericire.

— Pentru tinerime —

Trad. de: P. A. N.

(Continuare).

De aceea, iubite tinere te sfătuiesc: învață o măiestrie, dar învață-o temeinic, așa, ca apoi când vei ieși caldă să poți face din propria-ți putere lucruri de să-ți fugă ochii după ele. Numai cât nu fă nimica numai de jumătate.

„A nu isprăvi nimica numai de jumătate, e numai maniera unui spirit nobil“. Nu pregeta a cerceta acele școli ce au tendința de a te perfecționa, cari îți înmulțesc cunoștințele și îți îmbiu o mai mare desăvârșire în măiestria ce o ai. Cu cât îți vor fi mai temeinice cunoștințele în măiestria ce o porți, cu atâta mai ușor vei putea lucra și cu atâta mai ușor vei putea deveni omul faptelor. Ajungând caldă, va fi bine să faci și tu excursiuni; numai să nu te faci un pierde-vară sau un vagabond. Caută lucru la măiestri vrednici și atunci lucră cu adevărat și bucură-te de poți învăța lucruri nouă sau de-ți poți lărgi și mai mult cunoștințele tale. Atunci se va întâmpla, că tu te faci un măiestru destoinic; iar un meseriaș adevărat aparține bărbaților neatârnată ai lumii.

Alții, vezi bine, cred, că „cei învățați“ au o viață mai frumoasă, mai plăcută. Cei mai mulți, după vestmintele mai bune ale funcționarilor, neguțătorilor, inginerilor le judecă și traiul lor. Sărăcia lor cea lucie o socotesc avuție. Ei mai cred, că celce a învățat a scrie și a citi, ba a mai isprăvit și vre-o școală reală, acum nu mai e chemat să prindă în mâgi furca sau barosul, ci trăiește numai din peană. Dar de ne vom cugeta cât de cât, vom vedea, că în urma urmelor, chiar atâta pricepere și pătrundere se recere spre a face o haină cu gust, sau o mobilă masivă, câtă se recere și la cumpărarea unei măji de cafea și la vinderea aceleia cu un câștig de câteva procente. Căci doar chiar prin faptul, că cei mai destoinici fug de măiestrii, urmează acel dispreț față de lucru, în urma căruia, înaltele institute de instrucție se umplu cu o mulțime de elevi nechemați. E ceva înspăimântător cum crește din zi în zi numărul „învățaților“ fără lucru.

Mai înainte vreme nu era așa. Meseria prețuiește cât un oficiu de frunte; din ea se nasc excelenți artiști, beliduci mari, destoinici bărbați de stat, tot așa savanți și poeți, și la orice caz măiestria prevede statele cu cei mai buni cetățeni.

În anul 1892 a murit în Geneva Adrian Vallin, un croitor de rând. I-s'au dat atâtea onoruri, câte unui principe. Guvernul însuși l-a înmormântat și un nesfârșit convoiu li petrecea sicriul. Și cu tot dreptul. Acest croitor onest a câștigat cu lucrul mânilor sale și cu binecuvântarea lui Dumnezeu, nu mai puțin ca 800.000 coroane, care sumă, după moartea sa, pe lângă unele testări făcute servitorilor, a destinat-o orașului Genf spre scopuri de binefacere. Nu e meseria așadar un plug de aur? În anul 1885 un cioplitor în piatră scria unui fost conșcolar, care acuma era comerciant și ducea o lipsă

amară: „Fiindcă azi e datina a depinge poziția claselor muncitoare, ca ceva de plâns, trebuie să declar pe față, că eu din primii mei ani de caldă, încă n'am știut ce înseamnă: a nu avea nici o para chioară în buzunar“. Se poate întâmpla uneori, însă, că meseriașii săraci vor duce lipsă. Dar aceasta numai arareori! Sărăcia meseriașilor, în cea mai mare parte provine deacolo, că nu-și îndeplinesc lucrurile în rânduiulă, și ca meseriași meșter-ștrică rămân de a doua sau a treia mână, sau apoi cu toate că sunt pricepuți în oficiul lor, totuși nu se cugetă la viitor“.

Ce s'a zis despre măiestrii, se poate zice, cu drept cuvânt și despre clasa țărănească. Omul și acolo trebuie să învețe și să se desăvârșească; și acolo trebuie să cerceteze școlile de pomărit și vierit și să cerceteze atari cursuri. Unii oameni vreau să fie economi, dar se rușinează de lucru și nu-și mai bat capul cu propășirea și lucrarea cuminte a pământului. Francezii au un proverb, ce zice: „Tant vaut l'homme; tant vaut sa terre“, pe românește: „cât prețuiește omul, atâta și pământul său“.

Un țăran era aproape de moarte. El chemă la sine pe cei 3 fii ai săi, pentru ca cu limbă de moarte să le mai dea o povăț pârîntescă. „Eu nu vă las mari bunuri, ci numai două comori; pe acestea le ve-ți afla în livadă“. Așa zise bătrânul și glasul îi amuți. Dar „în care livadă, în care parte a livezii, unde zac comorile, unde trebuie să săpăm?“ întrebau ficiorii cu nerăbdare. Zadarnic. Tatăl n'a rostit nici un cuvânt mai mult, fie că, n'a putut, fie că n'a mai voit; în restimp de o oră muri.

(Va urma)

Posta Administrației.

Am primit și chităm abonamentul dela: Rudabaia pe 1913. — Sânicolaul mare pe 1/4—1/11 1913. — Lupeni pe 1914. — Beiuș pe 1914 sem. prim. — Szamoskód pe 1911 până în 1/10. — D. R. Krizevac pe 1914 sem. 1-iu. — I. P. Pécs pe 1914 — Casina, Beiuș pe 1913 pătrarul al treilea. — Érhátvan pe 1914 sem. 1-iu. — Ibașfalău pe 1914 pătrarul prim. — Dr. E. P. Aiud pe 1914 semestrul I-iu. — Alsókosály pe 1914 pătrarul prim. Numele se va schimba. — Alsóbogáta pe 1914 pătrarul prim. — Soófalva pe 1914. — Filea de jos pe 20/8 1911 — 20/3 1912. — Concordia, Câmpani pe 1/9 1913 — 1/9 1914. — Sibiu pe 1914 sem. 1-iu. — Máragyulafalu pe 1913. — Gyóalfalu pe trimestrul ultim din 1913 — I. H. Gherla pe 1914 sem. 1-iu. — Kérő pe 1/8 1913 — 1/8 1914. — Cohalm pe 1914. — Vaidasântioana pe 1914. Posta se va îndrepta. — Fiscut pe 1914. — Casina, Orăștie pe 1912 sem. 2-lea. Vă rugăm a ne trimite și pe an. 1913 — Lunca (Blaj) pe 1914 sem. 1-iu. — Casina, Abrud pe 1914 până 1/9. — Marca pe 1914 sem. 1-iu. — Oláhkekés pe 1914 sem. 1-iu. — Lechința de Mureș pe 1914 sem. 1-iu. — Moftinul mic pe 1914 pătrarul prim.

Proprietar, editor: Vasile Moldovan.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Înainte de ce ai cumpăra
Altoi de viță de vie,

— VIN —

Pomi, ori arbori de decor,

cere în interesul propriu Prețurorul nostru ilustrat, care conține pentru ori și cine multe lucruri folositoare.

ADRESA: Sücs Sándor fia
szőlőoltványtelep és bortermelő részv.-társ.

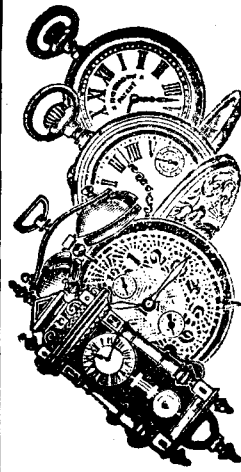
BIHARDIÓSZEG.

(70) 8—16

11—12

8 zile de probă

trimit la ori și cine în schimb, sau pe bani, pe lângă rambursă:

Ceas American de Nichel K 2-80
 > Patent Cap de cal K 3—
 > Goldin-American K 3-50
 > Cap de cal-Drumferat K 4—
 > Duplu-Cap de cal K 4-50
 > Neted-de Oraș K 5—
 > Cop. dupl. Imit. argint K 6—
 > De aur de 14 carate K 18—
 > Original-Omega K 20—
 > Wecker-Concurrent,
 obdus cu Nichel 20 cm.
 înalt K 2—
 > W. cu marca Junghans K 3—
 > > Radium K 4—
 > > > cu 2 sonării K 5—
 > > > cu 4 > K 6—
 > > > cu muzică K 8—
 Orologiu-Pendul de 75 cm K 8—
 > > > cu baterie K 10—
 > > > cu muzică
 și baterie K 14—
 Rotund cu Sonărie K 6—

— Garanție în scris pe 3 ani. —
Spedare pe lângă rambursă.

MAX BÖHNEL

Wien. IV. Margarethenstrasse 27/671.

Prețurorul original de fabrică, gratis.

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuiere, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtrae, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri scl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini scl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 10—52

Cel mai bun izvor de
comandat viță de vie cu
rădăcină sau netede, caBerlandieri
Riparia Telekicum și soiuri de planta-
țiuni cu rădăcină este

Administrația de viticultură

TELEKI ZSIGMOND

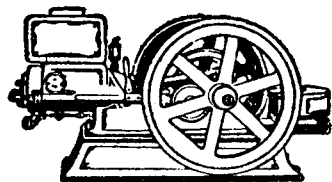
în Villány (Comit. Baranya)

Cereți Catalogul nostru cel mare, ilustrat.

(3) 4—10

E fapt în general cunoscut, că pentru **mânarea** aparatului de **sfârmat** cucuruzul, **dumicatul** napilor, pentru **mori** și **tăietoare** de **nutreț**, s'a dovedit de cel mai bun

Motorul de benzin, original american **Waterloo.**

Se poate căpăta la **Dénes B.**

Societate comandită, în BUDAPEST, V., Lipot-körút 15.

Prețurent gratis și franco.

(69) 10—13

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1'50 fil.

Singură și veritabilă ALIFIA CENTIFOLIA

a lui A. THIERRY.

Oprește și încetează veninarea sângelui. Face superflue orice operație. Folosește femeilor lăptătoare, ajută pornirea laptelui, nu se întărește pieptul. Orbalțul de piept (foc viu), folosește la orice răni învechite, răni deschise la picioare umflate, la caries, răni venite prin lovituri, tăieturi, împuscături, strivituri, împunsături, zdrobituri, se folosește pentru îndepărtarea corpurilor străine de e. țanduri de lemn, spini, sticlă, alică, nășip, prav etc. la creștere din corp, la corbunculus, neoplasmă, chiar și contra racului, viermi, putreziciune, rosături, orice arsături, rane ivite prin lunga zăcere a bolnavului, la buhoale, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăreliei etc.

Are putere vindecătoare și sigură.

2 borcane costă cor. 3'60 se trimite cu ramburs (Nachname).

Se capătă la: Farmacia Török József, în Budapesta precum și la mai multe farmacii din țară. În mare (engro) la Talmayer și Seitz, la succesorii Kochmeister și la drogeria Fraților Radonovits în Budapesta. Unde nu se află depou, să se comande de drept de la farmacia

THIERRY A. «Ingerul păzitor» în PREGRADA (lână Rohitsch-Saurbrunn).

(70) 10—25.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9'50 cor.

A apărut: Elemi Népiskola Ertesítő könyvecske — Indice pentru școlile primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. portă

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniú Novotny

în Timișoara-Fabric 43-34—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ elopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scanelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre proadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

✚ Asigurări împotriva focului ✚

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

✚ Asigurări pe viață ✚

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, sig. de zestre și sig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) sig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
sfârșitul anului 1912	K. 5,456,645'67
Capitale asigurate pe viață achitate	5,458,689'43
Starea asiguraților cu sfârșitul anului 1912	foc „ 183,667,241—
	vieată „ 11,740,710—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2.603,400—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(8) 7—?